

Genre Film Festival

PETAR NAVETIĆ

10-19691927

Geff je mrtav. Živeo Geff. Festival eksperimentalnog filma i susret, filmskih stvaralača eksperimentatora, koji je počeo 19. decembra u Zagrebu nije se zavratio 22. decembra 1963. godine kako to piše na prigodnom programu štampanom za tu priliku. Paradoksalno, ta netačnost u programu nije propust organizatora već njihov najveći uspeh. Atmosfera susreta, dila lucidnih, iskrivenih, iscrpljivih, umazujućih ili dosadnica razgovora, ali razgovora o filmu, o životu, o svom prisustvu u životu, u januaru 1964. godine, u K. Beograd organizuje razgovore na iste teme za beogradski teatralištvo, filmove, umetnosti.

gradski krug ljubitelja filmske umjetnosti. To su razgovori koje bismo na jugoslovenskom planu i na našim festivalima mogli da vodimo samo privatno ili vrlo retko za kakvim okruglim stolom. Kažen mogli bismo. Jer kinoamateri do danas nisu bili pozivani da učestvuju u radu bilo kakvog simpozijuma, kakve inače veoma retko organizuju profesionalne filmske institucije.

sko je pozvao sve koji žele da prisustvuju Kinomateri u Beogradu, Novog Sada, Strogiju Sarajeva i Zagrebu su došli. Tu su bili i njihovi zagrebački prijatelji. Dva ili tri profesionalna filmska radnika princećena su na koktelu posle podelje nagrada. Častan izuzetak je učešće D. Stojanovića, filmskog esejiste, za poslenog u scenarijskom odjeljenju „Avala“-filma, čiji konstruktivni i inteligentni doprinos diskusiji na Geffu možete očiti u budućoj knjizi Geffa.

Pored njega, bio je nemo ali ipak prisutan M. Karanović, jedan od osnivača Jugoslovenske kinoteke, sada predsednik Komisije „Film i dete“ pri Savezu društava za staranje o deci i omladini Jugoslavije.

Organizacija Geffa: zbog nedostatka obećanih materijalnih sredstava zasludiće prelaznu ocenu. Sale u kojima je održan Festival tople sem sale Kinoteke koja se uskoro definitivno zatvara. Plakete i diplome veoma originalne i ukusne. Jedin neoprostiva zabluda organizatora Geffa je

Z I R
Geffa u sastavu
R. M. ŠKILJAN
Č. S. NOVAKOV

VARKE POEZIJE

Ja bih odmah izrazio povodom ove druge knjige izvjesnu skepsu, ne toliko radi samih pjesama (jer Marija Cudina je nesumnjivo autentična pjesnica — to je dokazala nekim svojim ranijim pjesmama), koliko zbog puta kojim je krenula. Taj put je jedna opasna varka, jedna iluzija koja je vrlo nalik poeziji, no to inak gotovo nikada nije.

Ujedno, uobičajeno je da se konzervativni i moderni kritičari otkrivaju jednom ispočetku možda čak zanimljivu rasplinutoću, no kad je ubrzo otkrijuo da se na najčešći razam do srođenog manifestira onda nam ta rasplinutoća počinjenje smeti, a monotonia ovih ritmičkih pesvi bezbožnih stihova umarati. Vjerujem da je do te ritmičke monotonije došlo ili zbog apsolutne nebrige prema ritmičkim strukturama, a s druge strane, zbog previlegiranog poverenja u formu koja je korisena iz pjesme u pjesmu tako da je postala gotovim obrazac, a možda čak i konvenicija. Ritam poezije mora biti interpretativan rekao je nekrom prirodnik Ezra Pound, on ovđije svakako to nije. On je postao gotovo mehaničan, mrtav i iscrpljen od

ponavljanja. Ja vjerujem da jedna od velikih obrana kojima je ova pjesničnina nasjela — bilo povjerenje u zatvorenost ciklusa, tako da je izvjesno uspjelo stvaranja obrazaca kasnije posve uništeno prelaskom u maniru. Taj najprije dopadljiv, širok, razliv stih, stih jedne sakralne intonacije (možda se ponekad u intonaciji može osjetiti Saint-John Perse, njegova svratanja obredna prozodija, nekoje zaboravljeno ritu

kojem obnovljena pjesnička masla, nemale dopadljivosti, koja je više nego opasna po unutrašnju slobodu poezije.

Citajući ove pjesme Marije Čudine nama se u izjavisnim trenutcima pričetinjava da pristupujemo jednotom ritualu vinkovog htijenja, da se u magične formule obuhvati jedan svijet maštarija i tlapnji, svijet nejasnih obrisa u kojem se smisao i primarno značenje predmeta gubi, a mi ono što pozajmimo nastoji tih nestajanjem sugerirati i tušiti teško učavamo baš zbog te rasplinostiju. Svijseni smo imaginativnog događanja, ali iluzije koje iz tih shodnosti doipoziciju i do nas nisu koherente, veze između duha i čula su vrlo slabе i jasno one

eksplozije koje nas eventualno i zahvaćaju, koje bi željile sugerirati nečeg organskog blijeđe i ne djeluju na planu jezika. Otuda ona amorfnost, govorenje bez unutrašnjih ritmičkih skokova i zvučnikovih iznenadenja. Naime mijenjanje ritmova unutar pjesme razbijaju monotoniju i svaki iznenadni kliktaj ili pad mogu biti izvorom onog istog iznenađenja u kojem je, kad nadrealizam gotovo usključivo tražio u slici. Sok slike u ovoj zbirici Marije Čudine ima pretek, čak toliko, da nas više uopće nije ni soliraču. Kada pokusava izraziti neko stanje ona se koristi pojmovima i tako umjesto simboličkog značenja dolazim "do praga alergije, dakle jednog, za modernu poeziju prilično nerehvatljivog shvaćanja".
...I kao malo tko na ovom okolu zaboravljenje ogrezož u gusarskom, strujajući klič - okruglit

... mirak, stvaranje koje će oskrbiti
nosti ravnog ludila, takav će do-
čekati svitanje.“ (str. 15.)

Ono što je nedostajalo u samoj
jezri pjesničkog jezika, manjak
sunutrašnjih ritmova ova je pje-
sničnina pokušala opravdati re-
torikom. Riječ retorika
ogvuta puta ne koristim u tradicio-

nalnom njenom značenju (ne kao praznoslovje), retorika u našem kontekstu je sinonim (ukoliko sinonim upće i postaje) jedne pjesničke tehnike – tehnikе lažne objektivizacije. Rеторика је postala danas u poeziji ekvivalent rituala kojim poetiza teži, to je način evociranja zaboravljene, drevne plahosti pred mitom. I nije nimalo neobično što iz takve poezije pomalo isčešava emocija. Zamjenjuju je sve češće samo himbene riječi, riječi koje tek tražeći uistinu nuže ponekad pjesnika dovesti do samog izvora poezije, ali to je onda poezija otkrićja, a nikako otkrivanja.

Možda smo došli da jednog parodaka, jer poezija se unatoč svoje ikonske oporbe nauci sačuvala pravo na sistematičnost ispitivanja, upoprće pravo na stvaranje. Zato danas poezije vrlo često prezire svaki darovani genij, a sve više češnja za onim što sama može stvoriti ili što sama može učiti, no slušaj napak odbacuju, što više ona ga i dalje s jednakom upornošću iskušava. No ta iskušenja u zbirki „*Cad i zlato*“ dagadaju se u sferi nepoštovanja, neprisutnosti, nesusjećanja, nekumaniciranja. To iskušenje postoji samo u sebi kao suskinska negacija predmetnosti, ona nam pruža iluzionističke slike, no to nije svjet jezičnih slika, on nam je da od ranije poznat sa slikama daleko prošlosti. Ova poezija ne govori o jezičnoj situaciji ni ništa, što više govorilo da i negira

govor. Njena slikovitost kojom nas obasipuje jest samo ilustracija jednog odnosa prema vizuelnom svijetu, ona nam samo uvjerava u intenzitetu jedne općinjenosti scenarijom ruina, plazne — no na žalost sve su to samo revkuziti posuđeni iz danas već iscrpljenog arsenala knjižnjog slikarstva. Da se začne jedna uistinu pjesnička situacija (a one u ovaj zbirci uistinu i nisu tako riješke, kao što se može u jednom frentku pomisliti), onda nisu intelektualna dovršavanja smetaju, jer Marija Čudina je elegičar, koji pjeva intenzitetu osjećanja, a ne dubine egzaktnice misaonosti. Ova poezija svim silama nastoji izbjegnuti ženskost i obraduči čiji je ponos izvještacnom, iako je teško govoriti o nekom modernom konceptualizmu. Možda je ova reakcija i susjedne oštare, ali upravo zato što vjerujemo u istinsku tenu ove pjesničkinje nastojali smo govoriti o njoj. Pjesničkinja se bori protiv putosti, ali u isto vrijeme nekadakuće bicarme osjećaju svoje pružajući nam samo sličnost stihova koji svojom slikovitostu branje možda samo jednu doktrinu, a ne poetiju. Taj svijet nemam svoje autentično podnebje, svoju vlastitu klimu. On je više odabran nego što je stvoreni ili otkriven — već prema tome kako želimo ili kako osjećamo.

* Marija Čudina: „Čad i pozlatna”, Nolit, Beograd, 1963.